

Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 131/2025 vp)

Talousvaliokunta on pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 131/2025 vp). Valvira esittää lausuntonaan seuraavaa:

Alkoholijuomien etämyynti

Alkoholilain (1102/2017) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Valvira vastustaa alkoholijuomien saatavuutta helpottavia muutoksia ja katsoo niiden olevan alkoholilain 1 §:n vastaisia.

Alkoholijuomien todennettu kulutuksen vähentyminen etenkin nuorten keskuudessa on tärkeä asia, jolla on pitkälle tulevaisuuteen, muun muassa terveydenhuollon kustannuksiin ja sosiaalisten haittojen sekä inhimillisen kärsimyksen vähenemiseen liittyviä positiivisia vaikutuksia. Tätä kehitystä tulisi kaikin tavoin tukea myös lainsäädännön keinoin.

Tutkimustietoon perustuen on todettu, että saatavuuden rajoittaminen on yksi tärkeimmistä keinoista alkoholijuomien kulutuksen vähentämisessä. Hallitusohjelman mukaan hallitus ei muuta Alkon kansanterveydellistä asemaa. Nyt esitetty alkoholilain muutos on omissa merkittävästi muuttamaan ja uhkaamaan Alkon asemaa Suomen tärkeimpänä alkoholipoliittisena työkaluna. Tämä tulisi tiedostaa ja tuoda selvästi esiin lain esitöissä. Ilman tämän asian kattavampaa huomioimista, esitystä voidaan pitää vaikutusten arvioinnin osalta harhaanjohtavana.

Valvira kannattaa alkoholilain selkeyttämistä siten, että laista ilmenee, mikä on sallittua alkoholijuomien etämyyntiä tai etäostoa, ja mikä on vähittäismyyntiä Suomessa. Valviran näkemyksen mukaan on hyvä, että valvonta kohdistuisi Suomessa toimiviin toimijoihin ja kaikkia toimijoita, niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin, kohdeltaisiin samoin ja samojen sääntöjen mukaan. Tämä edellyttäisi sitä, ettei myöskään rajat ylittävistä etämyynneistä saisi toimittaa monopolivahvuuden ylittäviä alkoholijuomia. Valviralla valvovana viranomaisena ei ole tiedossaan yhtäkään Euroopan unionin komission lausuntoa tai muuta näkemystä, jonka mukaan EU-oikeuden näkökulmasta ei olisi mahdollista kieltää myynnin ja toimittamisen yhdistelmää Suomeen monopolivahvuisten (yli 5,5 til.-% tai yli 8 til.-%) alkoholijuomien osalta.

Alkoholijuomien toimittaminen

Valvira vastustaa alkoholijuomien toimituksen sallimista ja pitää lakiehdotusta hyvin ongelmallisena alkoholilain tarkoituksen, viranomaisvalvonnan ja lupajärjestelmän kannalta. Valviran arvion mukaan ehdotetut säännökset johtaisivat alkoholihaittojen ja harmaan talouden lisääntymiseen.

Lakiesitys mahdollistaisi alkoholijuomien luovuttamisen lähes missä vain, mikä heikentäisi huomattavasti sekä viranomaisten että elinkeinonharjoittajien valvontamahdollisuuksia. Luovutuskieltojen noudattaminen olisi huomattavasti haasteellisempaa alkoholijuomien toimituksessa kuin myymälässä tehdyissä ostoissa, sillä alkoholijuomien toimituksessa olisi esimerkiksi paljon vaikeampi tarkkailla päihtymyksen tuntomerkkejä tai havaita mahdollisia alaikäisille välittämistilanteita. Juomien luovutuksesta olisi myös paljon hankalampi kieltäytyä asiakkaan kotiovella esimerkiksi iän puuttumisen tai päihtymystilanteita ja luovutuksesta kieltäytyminen saattaisi aiheuttaa työturvallisuushaasteita.

Alkoholijuomien toimituksia ei pystyttäisi valvomaan yllätyksellisillä tarkastuskäynneillä, koska viranomaisilla ei olisi tietoa, milloin ja missä luovutukset tapahtuisivat. Lisäksi suurin osa luovutuksista tapahtuisi todennäköisesti kotirauhan piirissä, jossa tarkastusten tekemiseen on lainsäädännössä asetettu korkea kynnys. Koeostojen salimisella valvontakeinona ei voitaisi paikata viranomaisvalvontaan sisältyviä ongelmia.

Vähittäismyyntin noutopisteet

Valvira ei kannata ehdotettujen vähittäismyyntipaikasta erillisten noutopisteiden sallimista, sillä ne mahdollistaisivat vähittäismyyntipaikkaa koskevien säännösten kiertämisen. Vaikka ehdotuksen mukaan alkoholijuomat voitaisiin luovuttaa noutopisteissä vain toimitukseen, olisi noutopisteissä kuitenkin käytännössä mahdollista luovuttaa juomat suoraan myös asiakkaille siten, että noutopisteissä olisi alkoholijuoman toimittaja, joka luovuttaisi juomat asiakkaille. Koska vähittäismyyntiluvanhaltijalle voitaisiin myöntää alkoholijuomien toimituslupa, voisi sama toimija luovuttaa alkoholijuomat noutopisteissä suoraan asiakkaille. Noutopisteet voisivat siten olla avoinna asiakkaille vähittäismyyntipaikkojen tapaan ilman, että niissä tulisi kuitenkaan noudattaa kaikkia vähittäismyyntipaikkaa ja sen henkilökuntaa koskevia säännöksiä.

Jatkossa vähittäismyyntiluvanhaltija voisi perustamalla noutopisteitä käytännössä harjoittaa vähittäismyyntitoimintaa sellaisissa paikoissa, joihin nykyisin ei ole ollut mahdollista myöntää vähittäismyyntilupaa. Noutopisteitä ei esimerkiksi koskisi voimassa olevan lain vähittäismyyntipaikan elintarvikevalikoimaa koskeva vaatimus. Noutopiste olisi mahdollista perustaa myös esimerkiksi musiikkifestivaalin sisäkäynnin ulkopuolelle, jossa alkoholijuoman toimittaja voisi luovuttaa juomia asiakkaille.

Mikäli noutopisteet Valviran näkemyksestä huolimatta haluttaisiin mahdollistaa, tulisi noutopisteiden määrä rajoittaa yhteen noutopisteeseen vähittäismyyntilupaa kohden ja ulottaa valvontamaksut koskemaan noutopisteitä.

Seuraamusmaksu ja luvan peruuttaminen

Seuraamusmaksua ja luvan peruuttamista koskevia ehdotettuja säännöksiä on muutettu merkittävästi verrattuna hallituksen esitykseen HE 173/2024 vp. Valvira kannattaa hallituksen esityksen HE 173/2024 vp mukaista mallia, jossa olisi korotettu seuraamusmaksun enimmäismäärä 20 000 euroon sekä lievennetty luvan peruuttamisen edellytyksiä. Valviran näkemyksen mukaan nykyiset sanktiosäännökset eivät riittävästi tue vaikuttavaa viranomaisvalvontaa, sillä seuraamusmaksun ylärajan suuruus on aivan liian pieni ja kynys luvan peruuttamiselle liian korkealla. Nykyinen 1 000 euron maksimiseuraamusmaksu on niin matala, ettei se aina kannusta

luvanhaltijoita toimimaan lainmukaisesti. Seuraamusmaksun suuruudessa ei myöskään pystytä riittävästi huomioimaan moitittavuudeltaan eriasteisia tekoja ja erikokoisia toimijoita. Nykyinen seuraamusmaksun enimmäismäärä on myös huomattavan pieni verrattuna moneen muuhun lainsäädäntöön, sillä useassa muussa laissa seuraamusmaksun enimmäismäärän suuruus on kymmeniä tuhansia euroja.

Myös lainsäädännön arviointineuvosto kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että seuraamusmaksu vaikuttaa melko alhaiselta sellaisille yrityksille, joiden liiketoiminnan volyymi on suuri. Arviointineuvosto pohti lausunnossaan, onko seuraamusmaksulla käytännössä juuri vaikutusta suuriin liiketoiminnan harjoittajiin.

Markkinoinnin sääntelyn vapauttaminen

Ehdotetut muutokset tulisivat lisäämään merkittävästi alkoholimarkkinointia. Valvira pitää tietoverkossa tapahtuvan vaikuttajamarkkinoinnin kieltämistä erityisen tärkeänä lasten ja nuorten suojelun näkökulmasta markkinoinnin lisääntyessä. Valvira vastustaakin luopumista hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetusta uudesta 50 §:n 4 momentin 10 kohdasta, joka olisi koskenut vaikuttajamarkkinoinnin kieltä. Vaikuttajamarkkinoinnin kieltäminen on Valviran näkemyksen mukaan mahdollista valvonnallisesti toteuttaa ja ehkäisisi tehokkaasti lasten ja nuorten altistumista alkoholimarkkinoinnille.

Alkoholilaissa on markkinoinnin rajoituksia, jotka asettavat Suomeen sijoittautuneille toiminnanharjoittajille tiukempia rajoituksia kuin mitä Euroopan unionin lainsäädännön taso vaatii. Suomeen kohdistettu suomalaisten vaikuttajien toteuttama alkoholimarkkinointi tavoittaa runsaan määrän suomalaisia kuluttajia alaikäiset mukaan luettuna. Näin ollen suomalaisten alaikäisten suojeleminen alkoholijuomien haitoilta onnistuisi parhaiten vaikuttajamarkkinoinnin kiellon avulla.

Vaikuttajamarkkinointi olisi myös mahdollista kieltää vastaavasti kuten arpajaislain (1047/2001) nojalla annetussa [Poliisihallituksen linjauksessa rahapelien markkinoinnista](#) (POL-2023-12050) sekä uutta rahapelijärjestelmää koskevassa lakiehdotuksessa (HE 16/2025 vp). Vaikuttajamarkkinointi voitaisiin tällöin toteuttaa ainoastaan toiminnanharjoittajien omilla sosiaalisen median kanavilla sekä verkkosivuilla. Vaikuttajamarkkinointia ei kuitenkaan sallittaisi vaikuttajien, yhteistyökumppaneiden, asiantuntijoiden tai sisällöntuottajien omilla sosiaalisen median kanavilla.

Seuraamusmaksun määräytymisperusteisiin tulisi lisätä markkinointia koskevien alkoholilain 50 ja 51 §:ien rikkominen. Tällä hetkellä alkoholin markkinointiin voidaan puuttua vain kieltopäätöksellä, josta valitetaan markkinaoikeuteen. Menettely on hidas ja työläs etenkin pienempien rikkomusten osalta. Seuraamusmaksun myötä alkoholilain vastaisiin markkinointitoimiin puuttuminen olisi nopeampaa ja tehokkaampaa. Lisäys olisi myös linjassa voimassa olevan arpajaislain markkinointiin kohdistettavien seuraamuskeinojen kanssa.

Alkoholijuomien luovuttaminen ja maksun vastaanottaminen

Valvira pitää välttämättömänä, että alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelun määritelmäsäännöksiin lisättäisiin alkoholijuomien luovuttaminen ja maksun vastaanottaminen, kuten oli ehdotettu kesällä 2024 lausunnolla olleessa hallituksen esityksen luonnoksessa. Kyseisen hallituksen esityksen luonnoksen mukaisesti laissa tulisi lisäksi edellyttää, että alkoholijuomien toimituksessa vain toimitusluvan haltija tai hänen henkilökuntaansa kuuluva voisi luovuttaa alkoholijuomia asiakkaille. Vastaava edellytys tulisi koskea myös alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua. Lisäksi sekä alkoholijuomien vähittäismyyntin, toimituksen että anniskelun osalta tulisi säätää, että alkoholijuomat luovuttavan henkilökunnan olisi työskenneltävä luvan haltijan johdon ja valvonnan alaisuudessa.

Mikäli edellä mainittuja muutoksia ei tehtäisi, tarkoittaisi tämä käytännössä sitä, että alkoholilain lupajärjestelmä menettäisi suurelta osin merkityksensä. Lupajärjestelmällä on keskeinen merkitys sekä alkoholin käytöstä aiheutuvien haittojen että harmaan talouden torjumiseksi. Lupaviranomainen voi tarkistaa ainoastaan luvan hakijan ja luvan haltijoiden osalta taloudellisten edellytysten sekä luotettavuuteen liittyvien edellytysten täyttymisen. Nyt ehdotettujen säännösten perusteella luvan haltija voisi ulkoistaa maksujen vastaanottamisen ja alkoholijuomien luovuttamisen kenelle vain, jonka taustoja ei olisi varmistettu ja jolla ei olisi edes ilmoitusvelvollisuutta toiminnastaan. Tämä mahdollistaisi toimijoilta harmaan talouden harjoittamisen alkoholialalla sekä kasvattaisi merkittävästi riskiä alkoholista aiheutuvien haittojen lisääntymiseen.

Valvontamaksut

Hallituksen esityksen mukaan toimitusluvan valvontamaksun perusteena olevien toimitusmäärätietojen ilmoittamatta jättämiseen

voitaisiin puuttua uhkasakkomenettelyllä. Valviran näkemyksen mukaan uhkasakkoprosessi olisi menettelynä hidas ja byrokraattinen sekä saattaisi johtaa tilanteeseen, jossa luvanhaltija välttyisi sekä valvontamaksun että uhkasakon maksamiselta. Uhkasakkoprosessia toimivampi olisi malli, jossa toimituksen valvontamaksulle olisi säädetty enimmäiskatto ja jos luvanhaltija ei toimittaisi raportointitietoja määräajassa, lupaviranomainen voisi laskuttaa valvontamaksun enimmäismäärän suuruisena.

Lisäksi Valvira katsoo, että valvontamaksujen suuruudesta tulisi säätää lain sijaan asetuksella, jota pystyttäisiin muuttamaan lakia joustavammin. Tämä tulisi koskea toimituksen valvontamaksun lisäksi muitakin valvontamaksuja. Nykyisiä valvontamaksuja tulisi myös tarkastaa kustannuskehitystä vastaaviksi ja varmistaa niiden tilittäminen virastoille alkoholilain mukaisen viranomaistoiminnan rahoittamiseksi.

Ratkaisija: Henriksson Markus

Virka-asema: Ylijohtaja

Esittelijät:

Holmalahti Jussi, Johtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsitteilyjärjestelmässä.

Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.